

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 12. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 143/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt 1992. gada 18. jūnijā Novopolockā, Baltkrievijā parakstītā akta par Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmuma “Družba” īpašuma un finanšu līdzekļu sadali daļu kopā ar 1992. gada 17. jūnijā Novopolockā, Baltkrievijā parakstīto protokolu par īpašuma un bilances līdzekļu sadalījumu (turpmāk kopā arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 68., 105. pantam un Latvijas PSR Augstākās padomes 1990. gada 4. maija deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” (turpmāk – Deklarācija) preambulai un spēkā neesošu no parakstīšanas brīža.

2. 1992. gada 18. jūnijā Novopolockā, Baltkrievijā parakstītā akta par Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmuma “Družba” īpašuma un finanšu līdzekļu sadali apstrīdētā daļa paredz: “Balances rinda 150 – preces (41) (nafta naftas vadā) – 49482 tūkst. rbļ., tai skaitā:

Baltkrievija – 49482

Lietuva – ---

Latvija – ---”.

Savukārt 1992. gada 17. jūnijā Novopolockā, Baltkrievijā parakstītais protokols par īpašuma un bilances līdzekļu sadalījumu atklāj to, kā tika izskatīti jautājumi un kas tika konstatēts par īpašuma un bilances līdzekļu sadalījumu starp Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmumu “Družba” un Latvijas Valsts naftas transportēšanas uzņēmumu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 2. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par Latvijas parakstīto vai noslēgto starptautisko līgumu (arī līdz attiecīgo līgumu apstiprināšanai Saeimā) atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir norādīti argumenti par to, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa apstrīdētās normas

piemērojusi kā starptautiska līguma normas, kā arī argumenti tam, kāpēc apstrīdētās normas nav atzīstamas par starptautiska līguma normām. Ņemot vērā minēto, tas, vai apstrīdētais akts ir atzīstams par starptautisku līgumu, būtu izvērtējams lietas sagatavošanas un izskatīšanas gaitā.

Satversmes tiesas kompetencē ir izskatīt ne vien lietas par tiesību normu (aktu) atbilstību Satversmei šaurākā nozīmē, proti, konkrētajam dokumentam "Latvijas Republikas Satversme", bet arī lietas par tiesību normu (aktu) atbilstību Satversmei plašākā nozīmē, proti, lietas par likumu atbilstību ikvienai konstitucionāla ranga normai. Satversmes tiesa ir atzinusi Deklarācijas konstitucionālo rangu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 29. novembra sprieduma lietā Nr. 2007-10-0102 62. punktu*).

Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētās normas aizskar tai Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības uz īpašuma tiesību aizsardzību. Šo tiesību aizskārums izpaužoties tādējādi, ka Pieteikuma iesniedzējai atbilstoši apstrīdētajām normām būs jāmaksā finanšu līdzekļi būtiskā apmērā, ja civillietā (numurs), kurā pret Pieteikuma iesniedzēju celta prasība par īpašuma tiesību atzīšanu uz tehnoloģisko naftu, tehnoloģiskās naftas vērtības atlīdzināšanu naudas izteiksmē un zaudējumu piedziņu, tiks pieņemts tai nelabvēlīgs galīgais nolēmums. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka civillietā (numurs) tiesa citstarp ir piemērojusi apstrīdētās normas. Ņemot vērā minēto, Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi, ka apstrīdētās normas aizskar tai Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības uz īpašuma tiesību aizsardzību.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka civillietā (numurs) par īpašuma tiesību atzīšanu uz tehnoloģisko naftu, tehnoloģiskās naftas vērtības atlīdzināšanu naudas izteiksmē un zaudējumu piedziņu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar (datums) spriedumu esot daļēji apmierinājusi celto prasību. Pieteikuma iesniedzēja par šo spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, un Augstākā tiesa ar (datums) rīcības sēdes lēmumu ierosinājusi minētajā lietā kasācijas tiesvedību.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka ir izsmēlusi visas tiesiskās aizsardzības iespējas. Proti, Pieteikuma iesniedzēja esot citā lietā cēlusi prasību pret Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku un Baltkrievijas Republiku, lai tiesa atzītu, ka ar šajā pieteikumā apstrīdētajiem aktiem tehnoloģiskā nafta nav nodota Baltkrievijas Republikai vai tās uzņēmumam. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesnese atteikusi pieņemt prasības pieteikumu, pamatojoties uz to, ka tas nav pakļauts tiesai, jo apstrīdētie akti veidojot starptautisku līgumu. Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas (datums) lēmumu pirmās instances tiesas tiesneses lēmums ticis atstāts negrozīts. Senāta senatoru kolēģija ar (datums) lēmumu lietā (numurs) atteica pieņemt blakus sūdzību par apgabaltiesas lēmumu un norādīja, ka šajā pieteikumā apstrīdētie akti ir publisko tiesību akti. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, ņemot vērā minēto, vispārējās jurisdikcijas tiesa ir atzinusi, ka šajā pieteikumā apstrīdētie akti veido starptautisku līgumu. Taču Senāta senatoru kolēģija ar (datums) lēmumu lietā (numurs) nerisināja strīdu par to, vai Latvijas Republikas teritorijā esošajos naftas cauruļvados Latvijai tika nodota tehnoloģiskā nafta un kā tieši kvalificējami valstu noslēgtie darījumi, jo Senāta senatoru kolēģija norādīja, ka tas tiks izšķirts, izskatot civillietu (numurs).

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, arī civillietā (numurs) tiesa atzīšot, ka šajā pieteikumā apstrīdētie akti ir starptautisks līgums. Līdz ar to tiesvedība

civillietā (numurs) nevarot tikt atzīta par efektīvu personas tiesību aizsardzības līdzekli. Papildus Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka gadījumā, ja civillietā (numurs) tiks pieņemts tai nelabvēlīgs spriedums, Pieteikuma iesniedzējai būšot jāmaksā prasītājam civillietā finanšu līdzekļi tādā apmērā, ka tas radīs Pieteikuma iesniedzējas maksātspēju. Savukārt maksātspējas administratora uzdevums visupirms esot apmierināt kreditoru intereses, tāpēc tas atsaukšot pieteikumu Satversmes tiesai vai nebūšot ieinteresēts lūgt tiesvedības atjaunošanu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs pamattiesību aizsardzības mehānisms (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju pārsūdzēt tiesību piemērošanas aktu, ar kura starpniecību tiesību norma ir aizskārusi personas pamattiesības. Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Taisnīga rezultāta sasniegšanas interesēs tiesai arī jānovērš likuma nepilnība, ja vien to iespējams izdarīt ar juridiskām metodēm (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 2. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-16-01 12. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka civillietā (numurs), kurā Pieteikuma iesniedzēja ir atbildētāja, vēl nav izspriesta. Proti, vispārējās jurisdikcijas tiesa vēl nav pieņēmusi galīgo nolēmumu par apstrīdēto normu piemērošanu Pieteikuma iesniedzējai. Tādējādi nav zināms, vai Pieteikuma iesniedzējas apgalvotais pamattiesību aizskārums netiks novērsts jau vispārējās jurisdikcijas tiesā. Turklāt nav pamatots Pieteikuma iesniedzējas uzskats, ka civillietā pieņemta tai nelabvēlīga galīgā sprieduma rezultātā vairs nebūs iespējama tās pamattiesību aizsardzība. Personai nelabvēlīga galīgā tiesas

sprieduma gadījumā tā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai un vienlaikus ar pieteikumu Satversmes tiesai lūgt šāda nolēmuma darbības apturēšanu.

Ņemot vērā minēto, pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

7. Papildus Satversmes tiesas kolēģija vērš uzmanību uz to, ka atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktam tiesai ir jāiesniedz pieteikums Satversmes tiesā, ja tā, izskatot civillietu, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība kā subsidiārs tiesību aizsardzības līdzeklis Satversmes tiesas likumā paredzēta vienlaikus ar tiesas pieteikuma institūtu. Likumdevējs prezumējis, ka gadījumos, ja attiecīgajā civillietā piemērojamā tiesību norma aizskar Satversmē noteiktās pamattiesības, tiesa, apturot tiesvedību, pati vērsīsies Satversmes tiesā (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*).

Tādējādi, ja vispārējās jurisdikcijas tiesa uzskatītu, ka lietā piemērojamā tiesību norma neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai, tā var vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 143/2019).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova